

Верховний
Суд

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Зміст принципу якнайкращих інтересів дитини

Павло Пархоменко,
суддя Верховного Суду в Касаційному цивільному суді

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Зміст принципу якнайкращих інтересів дитини

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Конвенція ООН про права дитини (пункт 1 статті 3)

дитина наділяється правом на те, щоб її найкращі інтереси оцінювалися і бралися до уваги в якості першочергового міркування при прийнятті в її відношенні будь-яких дій або рішень як в державній, так і в приватній сфері

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

- термін «суди» охоплює всі види судочинства та інстанції будь-якого рівня, які укомплектовані професійними чи непрофесійними суддями, а також усі відповідні процесуальні дії щодо дітей без будь-яких обмежень
- в контексті кримінального судочинства принцип найкращих інтересів застосовується щодо дітей, злочинців (наприклад, підозрюваних, обвинувачених або визнаних винними у порушенні) або причетних до справи (як жертви або свідки), а також дітей, охоплених ситуацією, коли їхні батьки вступають у конфлікт із законом
- найкраще забезпечення інтересів дитини означає, наприклад, що традиційні цілі кримінального правосуддя, такі як припинення/покарання, повинні поступатися місцем реабілітації та виправним цілям правосуддя щодо дітей-правопорушників.

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Забезпечення якнайкращих інтересів дитини (ЄСПЛ)

1. по-перше, у якнайкращих інтересах дитини буде збереження її зв'язків із сім'єю, крім випадків, коли сім'я виявляється особливо непридатною або явно неблагополучною;
2. по-друге, у якнайкращих інтересах дитини буде забезпечення її розвитку у безпечному, спокійному та стійкому середовищі, що не є неблагополучним (див. пункт 100 рішення ЄСПЛ у справі «Мамчур проти України»)

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Зауваження загального порядку Комітету ООН з прав дитини № 14 (2013) «Про право дитини на приділення першочергової уваги якнайкращому забезпеченню її інтересів (пункт 1 статті 3)

«Найкраще забезпечення інтересів дитини» - це право, принцип і правило процедури, які засновані на оцінці всіх елементів, що відображають інтереси дитини або дітей, в конкретних обставинах

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

При оцінці та визначенні найкращих інтересів дитини з метою прийняття рішення про застосування тієї чи іншої конкретної міри належить діяти в наступному порядку:

- по-перше, з урахуванням конкретних обставин справи слід визначити, в чому полягають відповідні елементи оцінки найкращих інтересів, наповнити їх конкретним змістом і визначити значимість кожного з них в співвідношенні з іншими;
- по-друге, з цією метою необхідно слідувати правилам, що забезпечує юридичні гарантії та належну реалізацію цього права (пункт 46).

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

При оцінці та визначенні найкращих інтересів дитини необхідно враховувати такі елементи:

- Погляди дитини;
- Індивідуальність дитини;
- Збереження сімейного оточення і підтримання відносин;
- Піклування, захист і безпеку дитини;
- Вразливе положення;
- Право дитини на здоров'я;
- Право дитини на освіту.

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Конвенція ООН про права дитини (стаття 12)

1. Держави-учасниці забезпечують дитині, здатній сформулювати власні погляди, право вільно висловлювати ці погляди з усіх питань, що торкаються дитини, причому поглядам дитини приділяється належна увага згідно з її віком і зрілістю.

2. З цією метою дитині, зокрема, надається можливість бути заслуханою в ході будь-якого судового чи адміністративного розгляду, що торкається дитини, безпосередньо або через представника чи відповідний орган у порядку, передбаченому процесуальними нормами національного законодавства.

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Зауваження загального порядку Комітету ООН з прав дитини № 12 від 20 липня 2009 року «Право дитини бути заслуханою»

-можливість бути заслуханим повинна забезпечуватися «під час будь-якого судового чи адміністративного розгляду

-пропонується вводити в дію законодавчі заходи, що вимагають від осіб, відповідальних за прийняття рішень у межах судових чи адміністративних розглядів, пояснювати, якою мірою думці дитини було приділено належну увагу і які наслідки рішення для цієї дитини

-заслуховування дитини не може бути ефективним, якщо воно відбувається в умовах залякування, у ворожій обстановці або без урахування особливостей та віку дитини

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей

1. Держави-члени повинні гарантувати ефективне здійснення прав дітей, щоб їх найкращі інтереси мали першочергову увагу у всьому, що стосується або зачіпає їх інтереси.

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя,
дружнього до дітей

2. При оцінці інтересів залучених або постраждалих дітей:

- a.їх поглядам та думкам слід приділяти належну увагу;
- b.всі інші права дитини, такі як право на гідність, свободу та рівне поводження, повинні дотримуватись в усі часи;
- c.повинен бути прийнятий комплексний підхід усіма відповідними органами для належного врахування інтересів усіх сторін під загрозою, в тому числі психологічне та фізичне благополуччя, а також правові, соціальні та економічні інтереси дитини.

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя,
дружнього до дітей

3. Найкращі інтереси всіх дітей, які беруть участь в тій же процедурі або справі, мають бути окремо оцінені та збалансовані з метою узгодження можливого конфлікту інтересів дітей.

4. У той час як судові органи мають кінцеву компетентність і відповідальність за прийняття остаточного рішення, держави-члени повинні, при необхідності, направити спільні зусилля на створення міждисциплінарних підходів з метою оцінки найкращих інтересів дітей під час процедури, пов'язаної з ними.

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Зауваження загального порядку Комітету ООН з прав дитини № 24 (2019) «Щодо прав дитини у системі правосуддя щодо дітей»

- дитина, яка досягла мінімального віку кримінальної відповідальності, повинна вважатися компетентною брати участь у процесі відправлення правосуддя щодо дітей
- для ефективної участі дитині необхідна допомога з боку всіх фахівців-практиків, що дозволяє розуміти суть звинувачень та можливі наслідки та варіанти, щоб давати вказівки своєму законному представнику, заявляти відвід, викладати події та приймати належні рішення щодо доказів, показань свідків та заходи впливу

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Зауваження загального порядку Комітету ООН з прав дитини № 24 (2019) «Щодо прав дитини у системі правосуддя щодо дітей»

- розгляд має вестись мовою, яку дитина повністю розуміє, або повинен безкоштовно надаватись перекладач
- судовий розгляд має проводитися в атмосфері розуміння, що дозволяє дітям повною мірою брати в ньому участь
- зміни у системі правосуддя, що враховують інтереси дітей, стимулюють вироблення зрозумілих дітям формулювань на всіх етапах, зручне для дітей планування приміщень для допитів та судових засідань, надання підтримки з боку відповідних дорослих, відмова від лякаючого форменого одягу та адаптацію процедур, у тому числі забезпечення розумного пристосування для дітей-інвалідів

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Типовий закон про правосуддя по відношенню до неповнолітніх

є керівництвом для проведення реформ правосуддя у справах неповнолітніх в різних країнах і покликаний допомогти в створенні законодавства у справах неповнолітніх у своїй преамбулі посилається на якнайкращі інтереси дитини, як базовий принцип Конвенції ООН про права дитини.

В подальшому відносить якнайкращі інтереси дитини до принципів ювенальної юстиції

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Закон України «Про охорону дитинства»

забезпечення найкращих інтересів дитини це дії та рішення, що спрямовані на задоволення індивідуальних потреб дитини відповідно до її віку, статі, стану здоров'я, особливостей розвитку, життєвого досвіду, родинної, культурної та етнічної належності та враховують думку дитини, якщо вона досягла такого віку і рівня розвитку, що може її висловити

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Проект Закону «Про юстицію, дружню до дитини»

Стаття 2. Принципи юстиції, дружньої до дитини

1. Юстиція, дружня до дитини, ґрунтується на принципах:

1) забезпечення найкращих інтересів дитини;

Всі рішення та дії суб'єктів юстиції щодо дітей повинні відповідати інтересам дитини, зокрема, сприяти захисту прав, свобод та інтересів і соціальній реабілітації дитини у контакті із законом.

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Ч. 2 ст. 10 КПК

Неповнолітні особи користуються додатковими гарантіями під час їх участі у кримінальному провадженні.

Верховний
Суд

Дякую за увагу!